

2. Конспект лекцій

ТЕМА 1. Історія створення та механізм функціонування СОТ

1.1. Загальні відомості про СОТ

1.2. Механізм функціонування СОТ

1.3. Організаційна структура СОТ

1.4. Історія створення організації

1.1. СОТ – багатостороння організація, що функціонує з 1 січня 1995 р. Світова організація торгівлі була створена згідно рішення Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів (1986-1994 рр.). Вона є наступницею Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ – General Agreement on Tariffs and Trade GATT), укладеної одразу після Другої світової війни.

Штаб-квартира – м. Женева. Бюджет (2015 р.) - 197 млн. швейцарських франків. Офіційні мови – англійська, французька, іспанська. На 2015 р. – 162 члени (з них 158 незалежних держав, ЄС, Тайвань та 2 залежні території). 22 країни – спостерігача. С Статус спостерігача в Генеральній Раді СОТ мають ООН, ЮНКТАД, МВФ, Світовий банк, ФАО та ін.

Завдання СОТ – сприяння безперешкодній міжнародній торгівлі, не допускаючи зловживань і негативних наслідків. Приклад, усунення бар'єрів, що перешкоджають торгівлі.

Функції СОТ:

- контроль за виконанням торговельних контрактів членів СОТ;
- створення умов для торговельних переговорів;
- арбітражні функції;
- співробітництво з іншими міжнародними організаціями;
- контроль над політикою членів СОТ в області торгівлі;
- надання технічної допомоги й навчання фахівців з країн, що розвиваються.

1.2. Механізм функціонування СОТ

Інституціональні засади функціонування СОТ викладені в Марракеській угоді про заснування Світової організації торгівлі.

Головними задачами СОТ є лібералізація міжнародної торгівлі, забезпечення її справедливості та передбачуваності, сприяння економічному зростанню та підвищенню економічного добробуту людей. Країни-члени СОТ вирішують ці завдання шляхом контролю за виконанням багатосторонніх угод, проведення торговельних переговорів, врегулювання торговельних суперечок у відповідності із визначеним організацією механізмом, проведення огляду національної економічної політики держав-членів, а також надання допомоги країнам, що розвиваються.

COT є організацією, під керівництвом якої: здійснюється нагляд за імплементацією Генеральної Угоди з тарифів і торгівлі та пов'язаних з нею угод, Генеральної угоди з торгівлі послугами, Угоди з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності; проводяться періодичні огляди торговельної політики країн-членів; відбувається врегулювання торговельних суперечок на сонові правил, закладених в її правових нормах.

Слід також підкреслити, що організація відповідає за впровадження як всіх багатосторонніх угод, так і угод з обмеженою кількістю учасників, а також тих, які будуть розроблятися в рамках організації у майбутньому.

1.3. Вищим керівним органом COT є *Конференція міністрів*, яка скликається щонайменше раз у два роки на рівні, як правило, міністрів торгівлі або іноземних справ країн-учасниць COT. Повноваження Міністерської Конференції (Ministerial Conference) як найвищого органу COT можна охарактеризувати наступним чином:

- прийняття рішень щодо всіх питань, які регулюються багатосторонніми торговельними угодами;
- тлумачення Угоди про заснування COT та багатосторонніх торговельних угод;
- внесення змін до Угоди про заснування COT, багатосторонніх торговельних угод (крім багатосторонніх угод з обмеженою кількістю учасників);
- прийняття рішень про приєднання держави або окремої митної території до COT;
- звільнення від зобов'язань Члена COT;
- формування Комітету з торгівлі та розвитку; Комітету з обмежень, пов'язаних з платіжним балансом; Комітету з питань бюджету, фінансування та управління, а також інших Комітетів у разі необхідності;
- призначення Генерального директора та затвердження його повноважень.

Перша Конференція міністрів відбулася в Сінгапурі з 9 по 13 грудня 1996 року.

Поточне управління діяльністю організації та спостереження за дією угод та рішень Конференції міністрів здійснює Генеральна Рада, яка збирається декілька разів на рік в штаб-квартирі в Женеві в складі представників всіх членів COT. Генеральна Рада також координує діяльність двох спеціальних органів: Органу з огляду торговельної політики та Органу з розв'язання суперечок. Засідання Генеральної Ради скликаються у міру необхідності для виконання обов'язків Органу врегулювання суперечок, передбаченого Домовленістю про врегулювання суперечок та виконання функцій Органу з огляду торговельної політики, передбаченого механізмом огляду торговельної політики (ТПРМ – Trade Policy Review Mechanism). Ці органи мають свого власного голову і встановлюють такий регламент роботи, який є необхідним для виконання визначених функцій та обов'язків. Згідно

Марракеської угоди про заснування Світової організації торгівлі на Генеральну раду покладено виконання наступних функцій:

- Конференції міністрів у проміжках між її засіданнями;
- Органу врегулювання суперечок;
- Органу по огляду торговельної політики;
- прийняття рішень щодо тлумачення Угоди про заснування СОТ та багатосторонніх торговельних Угод;
- здійснення загального керівництва діяльності Ради з торгівлі товарами, Ради з торгівлі послугами та Ради з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності;
- затвердження проекту річного бюджету та розробка фінансових правил СОТ;
- затвердження регламенту засідань Комітету з торгівлі та розвитку, Комітету з обмежень, пов'язаних з платіжним балансом, Комітету з питань бюджету, фінансування та управління, а також інших комітетів, створюваних в разі необхідності;
- укладання необхідних домовленостей щодо співробітництва з міжурядовими та неурядовими організаціями, сфера діяльності яких пов'язана зі сферою діяльності СОТ.

В структурі СОТ засновані наступні *Ради з основних сфер торгівлі*: Рада з торгівлі товарами, Рада з торгівлі послугами та Рада з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності (яка у подальшому іменується "Рада ТРІПС"), які функціонують під загальним керівництвом Генеральної ради. Рада з торгівлі товарами здійснює нагляд за функціонуванням багатосторонніх торговельних угод. Рада з торгівлі послугами здійснює нагляд за функціонуванням Генеральної угоди про торгівлю послугами (яка у подальшому іменується ГАТС). Рада ТРІПС здійснює нагляд за функціонуванням Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (яка у подальшому іменується Угода ТРІПС). Ці Ради виконують функції, покладені на них відповідними угодами та Генеральною радою. Вони встановлюють свої відповідні регламенти, які підлягають затвердженню Генеральною радою. Членство в цих Радах відкрито для представників усіх Членів СОТ. Для виконання своїх функцій ці Ради скликають свої засідання у міру необхідності.

У разі необхідності Рада з торгівлі товарами, Рада з торгівлі послугами та Рада ТРІПС засновують допоміжні органи. Ці допоміжні органи встановлюють свої відповідні регламенти, які підлягають затвердженню відповідними Радами.

Крім того, Конференцією Міністрів засновані наступні *Комітети*: Комітет з торгівлі та розвитку; Комітет з обмежень, пов'язаних із платіжним балансом, а також Комітет з питань бюджету, фінансування та управління, які виконують функції, покладені на них багатосторонніми торговельними угодами, а також будь-які додаткові функції, що визначаються Генеральною радою. Конференція Міністрів може також засновувати такі додаткові Комітети і з такими функціями, які вона вважає необхідними. Однією з

функцій Комітету з торгівлі та розвитку є періодичний перегляд спеціальних положень багатосторонніх торговельних угод щодо найменш розвинених країн-членів СОТ і представлення Генеральній раді звітів та доповідей з метою вжиття відповідних заходів. Членство в цих Комітетах відкрито для представників усіх членів СОТ.

Органи, передбачені багатосторонніми торговельними угодами з обмеженою кількістю учасників, виконують функції, покладені на них цими угодами, і функціонують у рамках інституціональних рамок СОТ. Ці органи регулярно інформують Генеральну раду про результати своєї діяльності та перспективні напрями роботи.

Органом, який забезпечує поточну діяльність СОТ є *Секретаріат*, основними завданнями якого є надання технічної та професійної підтримки чисельним комітетам і комісіям, забезпечення технічної допомоги країнам, що розвиваються, здійснення моніторингу та аналізу стану і тенденцій розвитку міжнародної торгівлі, інформування громадськості через засоби масової інформації про діяльність організації, підготовка та організація проведення міністерських конференцій. Секретаріат також надає деяку правову допомогу в процесі розв'язання торговельних суперечок, а також консультує уряди країн, що приєднуються до СОТ.

Конференція Міністрів призначає Генерального директора та приймає правила, які встановлюють повноваження, обов'язки, права та термін перебування на посаді Генерального директора.

Генеральний директор, в свою чергу, призначає співробітників Секретаріату та визначає їх обов'язки й умови праці відповідно до правил, прийнятих Конференцією Міністрів.

Персонал Секретаріату налічує приблизно 550 постійних співробітників, які є представниками понад 65 країн. Професійна структура персоналу Секретаріату складається переважно з економістів і юристів, а також інших спеціалістів в сфері міжнародної торговельної політики. Крім того, значна кількість персоналу зайнята технічною роботою, включаючи інформаційне обслуговування, фінанси, переклад.

Секретаріат має розгалужену організаційну структуру, до складу якої входить 23 підрозділи, Орган з моніторингу текстилю та Апеляційний Орган. Згідно Статті VII Марракеської Угоди про заснування СОТ на Секретаріат покладено обов'язок формування бюджету організації. Так, Генеральний директор подає Комітету з питань бюджету, фінансування та управління проект річного бюджету та фінансовий звіт СОТ. Комітет з питань бюджету, фінансування та управління вивчає проект річного бюджету та фінансовий звіт, запропоновані Генеральним директором, та вносить рекомендації щодо них Генеральній раді. Проект річного бюджету підлягає затвердженню Генеральною радою.

1.4.Торгівельні раунди ГАТТ та СОТ

Таблиця 1.

Торгівельні раунди ГАТТ/СОТ		
Рік	Місце проведення	Кількість країн-учасниць
1947	Женева	23
1949	Аннесі	13
1950-1951	Торкі	38
1955-1956	Женева	26
1960-1961	Женева (раунд Діллона)	26
1964-1967	Женева (раунд Кеннеді)	62
1973 -1979	Женева (Токійський раунд) відкрит у Токіо	102
1986 - 1994	Женева (Уругвайський раунд) відкрит у Пунта-дель-Есте, Уругвай	123
2001-	Женева (Доха раунд) відкрит у столиці Катару – Дохі	149

ТЕМА 2. Основні принципи регулювання міжнародної торгівлі

1. Основні угоди системи СОТ
2. Багатосторонні угоди з торгівлі товарами
3. Принципи міжнародної торгівельної системи

2.1. Основні угоди системи СОТ

На сьогодні СОТ дійсно розробила основу світової торговельної системи та виконує основні функції щодо підтримки її життєздатності. На сучасному етапі для будь-якої країни, що прагне інтегруватися у світове господарство є необхідним членство в СОТ.

Країни-члени СОТ взаємодіють в межах недискримінаційної системи, де кожна країна отримує гарантії справедливого і прогнозованого ставлення до її експорту на ринках інших країн, зобов'язуючись при цьому забезпечувати такі ж умови для імпорту на свій внутрішній ринок. Основні правила і принципи СОТ містяться в багатосторонніх торговельних угодах, які розповсюджуються на торгівлю товарами і послугами, а також торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, розв'язання торговельних суперечок та механізм огляду торговельної політики. Угоди СОТ були ратифіковані парламентами всіх країн-учасниць.

Структурно документами системи СОТ є: